

Nr 204.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av Malmö asyls område m. m.; given Stockholms slott den 20 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Jakob Pettersson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1928.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, GÄRDE, PETTERSSON, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Pettersson, anför:

Vid anmälan till 1928 års statsverksproposition av frågan om beräkning under riksstatens femte huvudtitel av ett anslag till hospitalsbyggnader (punkten 52) framhöll jag bland annat, att medicinalstyrelsen av närmare angiven anledning med skrivelse den 21 oktober 1927 överlämnat en reviderad plan för anskaffande av erforderligt antal ytterligare platser för den statliga sjuksjukvården. I denna plan — i fråga om vars närmare innehåll jag tillåter mig hänvisa till den förut denna dag på min hemställan avlåtna propositionen, nr

165, angående anslag till hospitalsbyggnader m. m. — upptog styrelsen även anordnande av en psykiatrisk klinik vid universitetet i Lund, för vilket ändamål styrelsen även ansåg, att medel till visst belopp borde beredas redan under budgetåret 1928—1929. Vid den preliminära anmälan av anslaget till hospitalsbyggnader för samma budgetperiod, som av mig i berörda sammanhang framlades, räknade jag emellertid icke med att medel till anordnande av nämnda klinik skulle beredas under nämnda anslag. Av, bland andra, vissa budgettekniska skäl, till vilka jag i det följande återkommer, ansåg jag nämligen, att berörda ärende borde ses i samband med ett annat ärende, nämligen uppkommen fråga om att — i sammanhang med att såsom avsett varit den hittillsvarande asylen i Malmö nedlades, sedan hospitalet i Hälsingborg tagits i bruk — till Malmö stad försälja det område, å vilket asylen är belägen.

Ehuru nyssnämnda två ärenden då icke befunno sig i slutgiltigt skick — beträffande asylområdet i Malmö anmälde jag, att vissa underhandlingar angående försäljningen påginge — uttryckte jag förhoppning om att förslag i båda ämnena skulle kunna framläggas för 1928 års riksdag.

Sedan nyssnämnda underhandlingar, vilka förts med Malmö stad, numera slutförts och anbud från staden föreligger om inköp av det område, varå Malmö asyl är belägen, jämte till nämnda anstalt hörande byggnader, får jag anmäla berörda ärende till slutlig prövning.

Jag torde därvid till en början få något närmare redogöra för vad som tidigare förekommit i avseende å spörsmålet om nedläggande av Malmö asyl och försäljning av området för densamma.

Först torde jag emellertid med ledning av utav medicinalstyrelsen lämnade uppgifter få nämna några ord om *anstaltens ålder, storlek, asylområdets areal och belägenhet i staden m. m.*

Asylen är belägen vid Rundelsgatan å fastigheten nr IX av kvarteret nr 16 Rundelen inom den s. k. Gamla staden i Malmö och har varit förlagd till sin nuvarande plats alltsedan år 1674. Asylens område utgör en areal av 9,119 kvadratmeter och stöter på fyra sidor till gator i staden — Rundelsgatan, Baltzarsgatan, Snapperupsgatan och Djäknegatan. Området är bebyggt med följande hus: 1) administrationsbyggnad, jämväl innehållande sysslomansbostad; 2) envånings vinkelbyggnad, använd för vård av sinnessjuka män samt till bostäder; 3) fristående tvåvåningsbyggnad för manliga patienter; 4) F-formig tvåvåningsbyggnad för kvinnliga patienter; 5) mindre bostadshus; 6) tvätthus; 7) kökshus jämte smärre uthus. Husen äro ålderdomliga, och de för sjukvård använda lokalerna inom komplexet kunna — på sätt av det följande närmare framgår — icke anses motsvara de fordringar, som den moderna sinnessjukvården ställer på dylika lokaler. Taxeringsvärdet å området jämte byggnader utgör 400,000 kronor.

Platsantalet vid asylen är 124, därav 48 för män och 76 för kvinnor. Personalen uppgår till sammanlagt 31 ordinarie och icke ordinarie befattningshavare.

Med hänsyn till asyllokalernas nyss antydda otillfredsställande beskaffenhet har sedan lång tid tillbaka frågan om *nedläggande av Malmö asyl* stått på dagordningen.

Redan år 1883, då överläkartjänsten vid Malmö asyl blev ledig, upptog medicinalstyrelsen frågan om asylens nedläggande och anhöll hos Kungl. Maj:t om befrielse från att förklara tjänsten ledig samt om tillstånd att under tiden på lämpligt sätt uppehålla sjukvården vid asylens, till dess erforderliga utredningar om dess förflyttning verkställes.

Genom brev den 23 november 1883 biföll Kungl. Maj:t denna framställning.

Uti sin år 1893 avgivna berättelse framhöllo riksdagens revisorer, att de för asylens upplåtna lokalerna vore synnerligen bristfälliga, samt att särskilt mansavdelningen befunno sig i så dåligt skick, såväl i fråga om lokalernas beskaffenhet, läge och bofällighet som i avseende å eldfara och möjligheten till patienternas övervakande, att ett snart förverkligande av asylens ifrågasatta indragning och patienternas förflyttning till annan plats syntes av behovet påkallat.

Även 1899 års statsrevisorer berörde frågan och anförde, att revisorerna ansåge sig böra ånyo ifrågasätta indragning av asylens, vilken, gammal, bristfällig och försedd med dålig värmeledning, icke lämnade tillfälle till beredande av sådan hospitalsvård, som ansåges böra åstadkommas.

Vid den skrivelse, som medicinalstyrelsen, med anledning av statsrevisorernas sistberörda framställning, den 10 januari 1900 avlät till Kungl. Maj:t, åberopade styrelsen en av dåvarande generaldirektören K. Linroth uppgjord promemoria angående mansavdelningen vid asylens.

Uti denna promemoria uttalade generaldirektören Linroth såsom sin övertygelse, att asylens eller åtminstone dess mansavdelning befunno sig i så underhålligt skick, att den icke blott icke vidare kunde anses för sitt ändamål tjänlig utan att ett fortsatt bruk därav icke ens vore svenska staten full värdigt. Till stöd för detta omdöme anförde generaldirektör Linroth, bland annat, följande.

Asylen låge så gott som mitt i staden, på alla fyra sidor omgiven av gator. Men anstalten vore icke ens ensam ägare till det av samma gator bildade kvarteret, utan i hörnen därav låge enskilda egendomar, vilka, belägna som de vore omedelbart intill anstalten, icke kunde annat än verka störande för densamma. Några sjukrum samt en matsal för patienter vore belägna omedelbart intill en av gatorna i ett envåningshus, på vars fönster förbipasserande med lätthet kunde knacka.

Föga utrymme funnes för trädgårds- eller jordbruk, som på andra anstalter utgjorde så viktiga beståndsdelar av anordningarna för patienternas sysselsättning. Mot Malmö asyl kunde också med fog anmärkas, att de arbetsföra patienterna allt för mycket finge vistas inomhus.

Vore redan de så att säga yttre villkoren för sjukvården iögonenfallande olämpliga, så tedde sig förhållandena än sämre, då man toge kännedom om de lokaler, där de sjuka männen vore inhyta. Att byggnaderna vore gamla och i många avseenden i dåligt skick kunde möjligen avhjälpas genom grundlig renovering, men någon mera omfattande reparation hade man icke velat göra, då frågan om avdelningens utrymmande länge stått på dagordningen. En reparation skulle för övrigt icke kunna inverka på det otillräckliga utrymmet och den i hög grad otjänliga inredningen.

Det vore överflödigt erinra därom, att även bilokalerna till sjukavdelningarna vore synnerligen underhaltiga.

Uti en annan, jämväl den 10 januari 1900 till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse hemställde medicinalstyrelsen, under åberopande av generaldirektör Linroths promemoria, att Kungl. Maj:t måtte besluta att, i sammanhang med öppnandet av den nya asylens vid Uppsala, mansavdelningen vid Malmö asyl skulle indragas.

Genom brev den 9 mars 1900 förordnade Kungl. Maj:t om minskande av platsantalet å anstaltens såväl mansavdelning som kvinnoavdelning, nämligen från 87 och 88 till förutberörda antal av 48 respektive 76.

Med nedläggandet av asylens fick däremot anstå tills vidare, dels med hänsyn huvudsakligen till den rådande stora platsbristen på hospitalen i riket, dels ock på grund av ovissheten rörande äganderätten till asylens område.

Sedan emellertid jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 25 augusti 1916 undersökningar verkställdes rörande äganderätten till under asylens hörande tomter och områden samt medicinalstyrelsen sökt och den 17 september 1923 erhållit lagfart för kronan å nämnda tomter och områden, återupptog styrelsen frågan om asylens nedläggande och gjorde i skrivelse den 16 november 1923 framställning i ämnet.

I denna skrivelse anförde styrelsen, att anstaltens belägenhet invid livligt trafikerade gator i Malmö stads centrum och dess otidsenliga lokaler gjorde, att den i längden icke kunde med fördel användas till sitt ändamål. Emellertid ansågo styrelsen ett omedelbart nedläggande av anstalten då icke böra ifrågakomma. Såsom skäl därför åberopades, förutom den alltjämt rådande platsbristen på hospitalen, svårigheterna att efter nedläggandet placera den vid asylens anställda personalen, utan att lediga platser funnes att tillgå vid andra hospital. Med ett nedläggande av anstalten funne styrelsen därför böra anstå, till dess Hälsingborgs hospital bleve färdigt.

Styrelsen hemställde sålunda, att verksamheten vid Malmö asyl skulle fortgå, till dess Hälsingborgs hospital kunde komma att tagas i bruk.

Beträffande *användningen av Malmö asyls område efter asylens upphörande* uttalade styrelsen i samma skrivelse såsom sin åsikt, att detsamma borde försäljas. Då området hade en areal av icke mindre än över 9,000 kvadratmeter och då det hade en synnerligen förmånlig belägenhet inom staden, komme säkerligen en dylik försäljning att inbringa en så stor summa, att ett högst väsentligt bidrag skulle erhållas till uppförande av ett nytt hospital å lämplig plats inom riket eller till anskaffande av ytterligare vårdplatser genom tillbyggnad av ett gammalt hospital eller på annat sätt. Styrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt styrelsen att framdeles vid ibruktagande av Hälsingborgs hospital inkomma med förslag till försäljning av asylens område ävensom rörande användningen av den genom försäljningen inflytande köpeskillingen.

I anledning av vad som anfördes i medicinalstyrelsens sistberörda skrivelse uppdrog *Kungl. Maj:t* genom beslut den 31 december 1923 åt styrelsen att framdeles, efter det Hälsingborgs hospital tagits i bruk, inkomma med förslag till försäljning av Malmö asyls område ävensom till användningen av den genom försäljningen inflytande köpeskillingen.

Till åtlydnad härav har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 31 maj 1927 framlagt förslag i berörda hänseenden.

I denna skrivelse har styrelsen — efter att hava erinrat om anstaltens beskaffenhet samt den tidigare behandlingen av spörsmålen om anstaltens nedläggande och asylområdets försäljning — yttrat bland annat följande.

Vid de förberedande utredningar, som med anledning av Kungl. Maj:ts berörda uppdrag den 31 december 1923 inom medicinalstyrelsen verkställdes beträffande *sättet för asylområdets försäljning*, hade till en början ansetts fördelaktigast, att området försåldes tomtvis, för så vitt icke Malmö stad skulle vara villig övertaga området i dess helhet. Då styrelsen funnit det mindre lämpligt att utbjuda hela området på en gång, hade ifrågasatts, att till en

början skulle försäljas endast den del, varå asylens sysslomansbostad och *mansavdelning*, däri även den gamla byggnaden på asylens gård inbegripen, vore förlagda, vilken avdelning vore den ojämförligast sämsta och vilken icke under några villkor längre kunde användas för sjukvården.

Kvinnoavdelningen, även den mycket bristfällig men dock i något bättre skick än mansavdelningen, skulle annu någon tid framåt användas för vård åt där intagna kvinnor och såsom ett annex anslutas till Lunds hospital och asyl. Sjukvården skulle då handhavas av en vid sistnämnda hospital anställd läkare, varemot den ekonomiska förvaltningen skulle överlämnas till sysslomanskontoret i Lund, utan att någon förstärkning av arbetskrafterna där skulle behövas.

Over detta förslag hade styrelsen infordrat yttrande från direktionerna för Lunds hospital och asyl och för Malmö asyl.

Med anledning därav hade *hospitalsdirektionen i Lund* med skrivelse den 20 april 1927 överlämnat ett av överläkaren, professorn V. Wigert samma dag avgivet yttrande, vilket hospitalsdirektionen åberopat såsom eget utlåtande.

Wigert hade i berörda yttrande förklarat, att den tilltänkta anknytningen av kvinnoavdelningen vid Malmö asyl till Lunds hospital syntes genomförbar, då den läkartillsyn, som de på asylen vårdade kroniskt sjuka kunde behöva, vore relativt litet krävande. Med förefintlig organisation av läkararbetet vid Lunds hospital vore det dock endast en enda av läkarna, som kunde ifrågakomma för läkarvården vid Malmö asyl, nämligen den på Lunds asyl tjänstgörande hospitalsläkaren av första klass. Alla de andra läkarna vore fullt upptagna av sina ordinarie göromål, och läkarna på hospitalet vore ansträngda betydligt över vad som kunde anses skäligt.

Direktionen för Malmö asyl hade, anförde vidare medicinalstyrelsen, uti yttrande den 23 maj 1927 ansett det vara lämpligast, att asylområdet försålades på en gång då, enligt vad direktionen inhämtat, Malmö stad, som i första hand kunde tänkas ifrågakomma som spekulant, vore villig att förvärva området allenast under förutsättning, att detsamma utbjödes i sin helhet. Ett bibehållande av kvinnoavdelningen skulle även enligt direktionsens mening kräva vissa nödiga reparationer, vilka av direktionen beräknades draga en kostnad av 10,000 kronor.

På grund av vad i de avgivna yttrandena anförts hade, anförde medicinalstyrelsen därefter, styrelsen för egen del ansett sig icke böra vidhålla sitt förut omförmälda, preliminära förslag om utrymmande av allenast mansavdelningen och bibehållande av kvinnoavdelningen för någon tid framåt utan i stället böra tillstyrka, att *asyn nedlades i sin helhet och området försålades*. Patienterna borde därvid överflyttas till andra hospital. Denna överflyttning borde verkställas i samband med då pågående beläggning av Hälsingborgs hospital. En överflyttning av patienter och personal i så stor omfattning, varom här vore fråga, kunde nämligen ske endast vid ibruktagande av ett nytt hospital, då genom de därvid skeende överflyttningarna hospitalen emellan tillräckligt antal platser bleve tillgängliga. Skulle det nödvändiga nedläggandet av Malmö asyl därför icke än ytterligare fördröjas en avsevärd, nu ej bestämbar tid, till dess ännu ett nytt hospital kunde komma att öppnas, borde överflyttningen ske, innan Hälsingborgs hospital bleve till fullo belagt.

Den ordinarie personalen vid Malmö asyl kunde vid nedläggningen lämpligen överflyttas till Hälsingborgs hospital, och styrelsen hade vidtagit åtgärder för att platser där reserverades för denna personal.

Vidkommande därefter *användandet av den vid försäljningen av asynen inflytande köpeskillingen* anförde medicinalstyrelsen i samma skrivelse följande.

Under de utredningar, som sedan länge pågått angående inrättande av särskilda psykiatriska kliniker vid universiteten, hade medicinska fakulteten i Lund uti skrivelse till medicinalstyrelsen den 10 oktober 1924 framhållit, att det vore ett synnerligen viktigt och trängande önskemål hos fakulteten, att en dylik klinik bleve inrättad vid Lunds lasarett i anslutning till övriga universitetskliniker och att som följd därav professorsämbetet i psykiatri vid universitetet bleve skilt från överläkarbefattningen vid Lunds hospital och asyl. Det vore därför önskvärt, att de medel, som bleve tillgängliga genom försäljning av Malmö asyl, helt eller delvis disponerades för anordnande av nämnda klinik.

Med skrivelse den 11 november 1924 hade medicinalstyrelsen överlämnat fakultetens framställning till chefen för socialdepartementet och därvid uttalat, att förslaget om inrättande av en särskild psykiatrisk klinik syntes vara väl värt att vinna beaktande.

Sedermera hade styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 november 1926 med anledning av en utav universitetskanslern den 16 december 1925 gjord framställning om inrättande av särskilda psykiatriska kliniker vid universiteten i Uppsala och Lund förklarar sig fortfarande hålla före, att utredning borde ske angående anordnande av en sådan klinik i Lund, samt hemställt, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt vederbörande universitetsmyndigheter att, i den mån så kunde bliva erforderligt, i samråd med medicinalstyrelsen verkställa utredning och uppgöra förslag till anordnande av en dylik klinik.

Då ett användande av den vid försäljning av Malmö asyl inflytande köpeskillingen skulle bidra till en snabbare lösning av den för undervisningen i psykiatri och därmed också för sinnessjukvården viktiga frågan om upprättande av psykiatriska universitetskliniker, anslöte sig styrelsen till det av medicinska fakulteten i Lund uttalade, här nyss omförmälda önskemålet och ansåge sig sålunda böra tillstyrka *försäljningssummans användande till anordnande av en särskild psykiatrisk klinik vid Lunds universitet.*

I anslutning till vad sålunda i skilda hänseenden anförts hemställde medicinalstyrelsen uti sin ifrågavarande skrivelse, att Kungl. Maj:t måtte besluta, att Malmö asyl skulle med 1927 års utgång nedläggas och icke vidare användas för sinnessjukvård, att asylens område skulle försäljas, samt att den vid försäljningen inflytande köpeskillingen skulle helt eller delvis användas till anordnande av en psykiatrisk klinik vid Lunds universitet.

Därjämte anhöll styrelsen om uppdrag att dels vidtaga erforderliga åtgärder för överflyttning av de å Malmö asyl vårdade sjuka till andra hospital och dels till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande den vid asylens anställda extra personalen.

Med skrivelse den 1 juli 1927 överlämnade därefter medicinalstyrelsen en till styrelsen från *drättselkammarens i Malmö stad tredje avdelning* inkommen skrivelse av den 27 april 1927, däruti drättselkammaren framhållit såsom önskvärt, att förhandlingar mellan kronan och staden måtte komma till stånd angående pris och villkor för ett eventuellt förvärf för stadens räkning av asylområdet i fråga.

Samtliga handlingar i förevarande ärende överlämnades genom remiss den 30 juli 1927 till byggnadsstyrelsen för avgivande av utlåtande.

Med anledning av innehållet i ej mindre medicinalstyrelsens skrivelse den

31 maj 1927 än även skrivelsen från Malmö stads drätselkammarens tredje avdelning upptogs i avbidan på nyssnämnda utlåtandes avgivande inom socialdepartementet *underhandlingar med staden angående frågan om försäljning till staden av asylområdet jämte därå uppförda byggnader.*

Dessa underhandlingar hava resulterat uti att stadsfullmäktige i Malmö vid sammanträde den 9 januari 1928 beslutat att under vissa villkor och förutsättningar bemyndiga drätselkammarens tredje avdelning att träffa avtal med kronan angående förvärv för stadens räkning av asylfastigheten i Malmö med därå varande byggnader.

Innan jag redogör för nyss antydda villkor och förutsättningar, får jag bringa i erinran, att Kungl. Maj:t genom proposition, nr 246, till 1927 års riksdag föreslog riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar ingå avtal med Malmö stad rörande stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet över socialärenden den 22 april 1927 fogade förslaget därutinnan med vissa av mig till nämnda statsrådsprotokoll angivna jämkningar, samt att riksdagen i skrivelse den 8 juni 1927, nr 267, lämnade Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet. Sedan nyssberörda jämkningar vidtagits, har avtalet slutits.

Enligt detta avtal, som trätt i kraft den 1 januari 1928, har staden bland annat förbundit sig att beträffande där hemortsberättigade sinnessjuka dels övertaga vårderna av de å statens anstalter för sinnessjuka intagna, dels för all framtid omhänderhava sjukvården utan annan kostnad för statsverket än i avtalet angivits. Från överenskommelsen hava emellertid undantagits vissa mindre kategorier sinnessjuka, men torde jag i detta sammanhang icke behöva redogöra för avtalet i denna del. För den sjukvård, som staden enligt åtagandet skall ombesörja, erhåller staden årligt kostnadsbidrag av statsverket, för så vitt sjukvården är anordnad på visst i avtalet angivet sätt. Statsbidrag utgår dels för driftkostnad, dels för s. k. platskostnad samt för högst ett år i sänder. Avtalet kan sålunda ej påverka statsbudgeten tidigare än från och med budgetåret 1928—1929. Medel härför hava på min hemställan beräknats i 1928 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 53) under det ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, om vars uppförande i riksstaten för nästa budgetår förslag framställts i nämnda proposition.

Härefter torde jag få redogöra för de vid stadsfullmäktiges nyssnämnda köpeanbud knutna *villkoren och förutsättningarna.*

Villkoren äro av följande innehåll:

1) *Köpeskillingen* skall utgöra 300,000 kronor och erläggas med hälften den 1 juli 1928 och återstoden senast den 1 januari 1929.

2) Beträffande *sättet för områdets användning* stadgas inga andra restriktioner än att staden skall vara skyldig att under övergångstiden enligt förberörda avtal med staden om sinnessjukvårdens övertagande (8 år från den 1 januari 1928) använda den nuvarande kvinnoavdelningen av asylens för vård av sinnessjuka till det antal, för vilket avdelningen av medicinalstyrelsen godkännes. För denna vård tillförsäkras staden i köpehandlingen rätt att utfå ersättning enligt de grunder, som stadgats beträffande vård å staden tillhöriga anstalter i avtalet om sinnessjukvården.

3) Som *tillträdesdag* bestämmes den 1 juli 1928. Därvid skall emellertid gälla

a) att staden skall äga att utan ersättning nyttja området med därå befintliga byggnader från den dag före den 1 april 1928, då byggnaderna kunna, efter verkställd utrymning, av medicinalstyrelsen ställas till förfogande, samt

b) att staden skall, jämväl för den tid före den 1 juli 1928, under vilken området sålunda i viss utsträckning av staden nyttjas för sinnessjukvård, därför utfå ersättning enligt de grunder, som i avtalet angående sinnessjukvårdens övertagande stadgats beträffande vård å staden tillhöriga anstalter.

Från stadens sida har härjämte *förutsatts*, att den i asylens kvinnoavdelning befintliga *elektriska armaturen* samt, åtminstone i någon omfattning, därstädes varande *sjukvårdsutrustning* komme att ingå i överlåtelsen. Vidkommande förberörda bestämmelse angående stadens skyldighet att under övergångstiden enligt avtalet om sinnessjukvårdens övertagande använda den *nuvarande kvinnoavdelningen av asyl*en för vård av sinnessjuka till det antal, för vilket samma avdelning av medicinalstyrelsen kan godkännas, har staden förklarat sig utgå från att staden i enlighet härmed skulle äga *rätt att i denna lokal inrymma samma antal patienter, som för närvarande* vårdades därstädes, eller omkring 76 stycken.

Utdrag av protokollet vid stadsfullmäktiges i Malmö sammanträde den 9 januari 1928 — i vad detsamma innefattar fullmäktiges här berörda beslut — jämte tillhörande handlingar har av *drättselkammarens tredje avdelning* överlämnats med skrivelse av den 17 februari 1928.

Med hänsyn till innehållet i stadsfullmäktiges beslut överlämnades drättselkammarens skrivelse jämte protokollsutdraget m. m. genom remiss den 18 februari 1928 till byggnadsstyrelsen för att tagas i övervägande vid avgivande av det genom förenämnda remiss den 30 juli 1927 infordrade utlåtandet.

Dylik utlåtande har av *byggnadsstyrelsen* avgivits den 23 februari 1928. Däri har styrelsen förklarat sig tillstyrka antagande av anbudet från Malmö stad om försäljningen i fråga för den erbjudna köpeskillingen av 300,000 kronor.

Över det från Malmö stads sida gjorda köpeanbudet hava vidare, genom särskilda remisser, utlåtanden infordrats från medicinalstyrelsen och länsstyrelsen i Malmöhus län.

Medicinalstyrelsen har den 21 februari 1928 avgivit det begärda utlåtandet. Styrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Medicinalstyrelsen, som för sin del icke hade något att erinra mot överlåtelsen av asylområdet på i huvudsak de angivna villkoren, ville tillstyrka, att i överlåtelsen inbegreps den i asylens kvinnoavdelning befintliga *elektriska armaturen* samt i någon omfattning därstädes varande *sjukvårdsutrustning*. Styrelsen borde dock meddelas rätt att undantaga sådana inventarier, som lämpligen borde komma den statliga sinnessjukvården tillgodo. Malmö asyl ägde nämligen en del kyrksilver och äldre möbler m. m., vilka styrelsen ansåge, att staten icke borde avhända sig. I fråga om det *antal patienter å den nuvarande kvinnoavdelningen*, för vilket godkännande av styrelsen skulle kunna erhållas, ville styrelsen framhålla, att vissa rum i avdelningen vore i hög grad olämpliga såsom lägenheter för de sjuka och därför — såsom överinspektören för sinnessjukvården i riket anmält — icke borde tagas i användning. Styrelsen hade på den korta tid, som stått styrelsen till buds att avgiva utlåtande över

ifrågavarande framställning, icke kunnat pröva deras lämplighet. Det antal patienter, som staden skulle äga rätt att inrymma i avdelningen, kunde därför ej nu av styrelsen slutgiltigt fastställas. Dock syntes enligt styrelsens mening nämnda antal icke komma att understiga 70.

Med anledning av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen tillstyrkt, att förslag måtte föreläggas riksdagen om försäljning av asylfastigheten i Malmö med därå befintliga byggnader till Malmö stad för en köpeskilling av 300,000 kronor och på i huvudsak de villkor i övrigt, som föreslagits, dock med de förbehåll samt den inskränkning beträffande platsantalet, som styrelsen nyss angivit.

Jämväl länsstyrelsen i Malmöhus län har uti sitt den 23 februari 1928 afgivna utlåtande i ämnet förklarat sig tillstyrka försäljningen i fråga mot den erbjudna köpeskillingen av 300 000 kronor. Länsstyrelsens motivering härför är av i huvudsak följande innehåll.

Till ledning för bedömande av priset ville länsstyrelsen bifoga en uppgift om tomtvärdena å samtliga asylfastigheten kringliggande tomter vid Rundelsgatan, Djäknegatan, Snapperupsgåtan och Baltzargatan. Dessa tomtvärden hade åsatts vid 1922 års fastighetstaxering, och med de grunder, som därvid författningsenligt skolat tillämpas, kunde man äga anledning antaga, att tomtvärdena ungefärligen motsvarade det allmänna saluvärdet. I alla de fall, då tomtvärdena understigit 40 kronor per kvadratmeter, syntes anledningen hava varit, att tomterna vore så små, att de icke kunde anses verkligt byggnadsvärdiga. Med det läge, som asylområdet hade, skulle en spekulant knappast behöva räkna med någon längre exploateringsperiod för området försäljning till byggnadstomter.

A andra sidan vore det dock skada, om detta välbelägna område skulle exploateras till byggnadstomter i syfte att draga största möjliga vinst. Icke heller kunde området i enskild mans hand tillgodogöras på lämpligaste sätt. För staden däremot, som redan nu ägde hörntomten XI vid Rundelsgatan och Djäknegatan samt lätteligen torde kunna förvärva tomterna X vid Rundelsgatan samt XII, XIII, XIV, XV, XVI och XVII vid Djäknegatan, vilka samtliga vore bebyggda med kåkar, skulle området kunna i sin helhet för något allmänt ändamål tillgodogöras. Givetvis måste ett sådant tillgodogörande ställas på långt sikt. Redan detta förhållande syntes med nödvändighet kräva ett moderat pris, ty eljest skulle staden svårligen kunna ligga med området i avbidan på dess rätta tillgodogörande på angivet sätt.

Såsom förut antytts vid den till årets statsverksproposition gjorda, preliminära anmälningen av frågan om försäljning av asylområdet har denna fråga ur budgetteknisk synpunkt ansetts böra ses i visst samband med spørsmålet om anordnandet av en psykiatrisk klinik vid universitetet i Lund. Jag anförde i sådant hänseende, att vid en dylik försäljning torde kunna beräknas inflyta en köpesumma motsvarande det belopp, som för nästa budgetår kunde erfordras för byggnadsarbeten å kliniken. Något anslagsbelopp för sistnämnda ändamål syntes därför på dåvarande stadium icke behöva beräknas i riksstatsförslaget för budgetåret 1928—1929, då utgifterna respektive inkomsterna av sålunda givna anledningar kunde väntas komma att motväga varandra.

Rörande det lämpligaste sättet för lösande av förevarande budgettekniska spørsmål, därest förslag i asyl- och klinikfrågorna skulle framläggas för årets

riksdag, har jag sedermera ansett lämpligt att inhämta statskontorets uppfattning.

Detta har ägt rum på det sätt att statskontorets utlåtande inhämtats över en inom socialdepartementet upprättad *promemoria* i ämnet.

I denna *promemoria* har anförts, att *köpeskillingen för asylområdet m. m.*, vilken beräknades komma att inflyta under budgetåret 1928—1929, syntes böra i budgeten för nämnda år hänföras till statens inkomster under titeln »Diverse inkomster».

Det belopp — motsvarande nyssnämnda köpeskillings storlek — vilket skulle för budgetåret 1928—1929 användas till *byggnadsbidrag för inrättande av den psykiatriska kliniken vid universitetet i Lund*, syntes åter i riksstaten för samma period böra upptagas bland utgifterna under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstaten samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna. Detta syntes böra ske antingen på det sättet, att vid den definitiva beräkningen av det i riksstatsförslaget för nästa budgetår under nyssnämnda avdelning och underavdelning samt underrubriken sinnessjukvårdsanstalterna upptagna, preliminärt uppskattade extra reservationsanslaget till hospitalsbyggnader vederbörlig hänsyn toges till förberörda byggnadsbidrag, eller ock i den ordning att för bestridande av sagda bidrag under nyss angivna avdelning, underavdelning och underrubrik äskades ett särskilt extra reservationsanslag, förslagsvis under benämningen »psykiatrisk klinik i Lund.»

Statskontoret har i sitt den 22 februari 1928 avgivna utlåtande framhållit huvudsakligen följande.

Köpeskillingen för det område, varå Malmö asyl låge, syntes, såsom i den remitterade *promemorian* ifrågasatts, böra tillföras riksstatens inkomsttitel »Diverse inkomster», vilket skulle överensstämma med riksstatskommitterades på sin tid uttalade uppfattning om den budgetmässiga behandlingen av statsverkets inkomster. Då köpeskillingen skulle inflyta under nästkommande budgetår, syntes i så fall inkomsttiteln i fråga böra höjas med motsvarande belopp.

Beträffande de ifrågasatta olika alternativen för beredande av medel för påbörjande av inrättandet av en psykiatrisk klinik vid universitetet i Lund, torde enligt statskontorets uppfattning det förfarande, som nu valdes, givetvis komma att tillämpas även å kommande budgetårs riksstater i fråga om för ändamålet ytterligare erforderliga medel. Det förra alternativet — inordnande av erforderliga medel under ett extra reservationsanslag till hospitalsbyggnader — skulle medföra en friare medelsdisposition, när besparingar vid ett byggnadsföretag skulle, utan att frågan behövde underställas riksdagen, av Kungl. Maj:t kunna anvisas till täckande av brist vid ett annat företag. Då emellertid kliniken skulle vara knuten vid universitetet och tjäna undervisningsändamål samt därför bliva en institution av delvis annan karaktär än hospitalen, ansåge sig statskontoret för sin del böra förorda det senare alternativet eller att ett särskilt anslag till förstberörda ändamål anvisades.

Departementschefen.

Innan jag angiver min ståndpunkt rörande försäljningen av Malmö asyls område m. m., ber jag få erinra om att Kungl. Maj:t i anledning av medicinalstyrelsens i förberörda skrivelse den 31 maj 1927 gjorda framställning på min hemställan den 9 mars 1928 förordnat, att Malmö asyl skall nedläggas så snart ske kan samt att asylens skall vara i sin helhet utrymd senast den 1 juni 1928.

Samtidigt har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att vidtaga erforderliga

derliga åtgärder för överflyttning av de å asylens vårdade sjuka till andra statens anstalter för sinnessjuka samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder rörande den vid asylens anställda extra personalen, som i anledning av anstaltens nedläggande må böra vidtagas.

Anledningen till att jag, trots den stora bristen å hospitalsplatser, ansåg mig böra tillstyrka ett beslut om asylens nedläggande var huvudsakligen den, att anstalten, såsom av min här lämnade redogörelse lärer tydligen framgå, icke uppfyller de anspråk i lokalt hänseende, som man numera med rätta uppställer i fråga om en tidsenlig sinnessjukvård. Detta gäller då främst de lokaler, i vilka asylens mansavdelning är inrymd. I fråga om dessa lokaler ansåg jag det på grund av deras ur olika synpunkter ådagalagda olämpliga beskaffenhet knappast vara försvarligt att längre låta dem komma till användning för sjukvårdsändamål. Vad åter angår asylens kvinnoavdelning, har, såsom av det föregående framgår, medicinalstyrelsen, ehuru styrelsen ansett avdelningen vara behäftad med vissa bristfälligheter, dock funnit densamma ännu för någon tid framåt kunna användas för sinnessjukvård. I betraktande härav och då vid tidpunkten för ifrågavarande ärendes slutliga handläggning underhandlingarna med Malmö stad angående försäljning till staden av asylområdet m. m. fortskridit så långt, att stadens förenämnda köpeanbud — varigenom säker möjlighet öppnades, att lokalerna inom asylens nuvarande kvinnoavdelning ännu under avsevärd tid komme att användas för sinnessjukvård — förelåg, ansåg jag frågan om sloandet av det relativt ringa platsantal, som asylens mansavdelning representerade, icke böra utgöra hinder för ett beslut om asylens nedläggande såsom statlig anstalt. Ett ytterligare starkt skäl för att nedläggande av asylens verksamhet borde ske inom den närmaste tiden har för mig varit vad medicinalstyrelsen anført rörande angelägenheten av att upphörandet med den statliga verksamheten vid asylens skedde inom sådan tid, att möjlighet funnes att till Hälsingborgs hospital överflytta dels patienter, innan full beläggning där inträtt, och dels befattningshavare, innan samma hospitals personalbehov genom nyantagning eller transporter från andra håll helt tillgodosetts.

Vad härefter angår frågan rörande områdets användning efter asylens nedläggande, framgår av det anförda, att samtliga myndigheter, som därutinnan hörts, tillstyrkt en försäljning av detsamma i dess helhet jämte tillhörande byggnader. Medicinalstyrelsen har sålunda — och detta för övrigt redan i sin skrivelse den 31 maj 1927 — av närmare angivna skäl, vilka jag finner riktiga, ansett sig icke böra fullfölja ett inom styrelsen preliminärt diskuterat förslag, innefattande försäljning av endast viss del av asylområdet med därå uppförda byggnader men bibehållande av kvinnoavdelningen såsom annex under Lunds hospital och asyl. Samtliga nyssnämnda myndigheter hava även förordat, att försäljningen i fråga borde ske till Malmö stad i enlighet med dess föreliggande anbud.

Även jag finner, att det ur statens synpunkt är lämpligast, att en försäljning av området med tillhörande byggnader äger rum, samt att ett avyttrande till staden Malmö därvid måste betecknas såsom i främsta rummet önskvärt. För

intagande av denna min ståndpunkt hava de skäl, som enligt vad nyss antytts tidigare föranlett mitt tillstyrkande av asylens nedläggande, varit synnerligen vägande. I fråga om en försäljning till Malmö stad torde det härvid vara tillfyllest att peka på den nyss antydda, i stadens anbud ingående utfästelsen att under en så pass lång tidsperiod, att under densamma ett avsevärt antal nya statliga hospitalsplatser torde hinna färdigställas, sinnessjukvård fortfarande skall bedrivas inom de lokaler, som ännu kunna anses användbara. Men även med bortseende från oförmälda sjukvårdssynpunkt torde starka skäl tala för att området i fråga, därest försäljning av detsamma över huvud bör ske, övergår i stadens och icke i enskild ägo. Jag åberopar i sådant hänseende vad länsstyrelsen i Malmöhus län anført rörande olämpligheten av att asylområdet med dess centrala läge exploateras till byggnadstomter; för detta skulle stor sannolikhet föreligga vid ett förvärf av enskild person, medan staden av närmare angivna skäl syntes äga goda möjligheter att tillgodogöra sig området för allmänt ändamål.

Jag övergår härefter till en granskning av *innehållet i det från stadens sida föreliggande köpeanbudet*.

Vad angår den av staden för asylområdet jämte byggnader erbjudna köpskillingen av 300,000 kronor, finner jag i likhet med de hörda myndigheterna densamma vara skälig och alltså kunna godtagas. Visserligen utgör det nuvarande taxeringsvärdet å området jämte byggnader 400,000 kronor. Vid fastställande härav torde man emellertid hava utgått från ett pris per kvadratmeter, som eljest betingats i trakten men som knappast kan anses tillämpligt å detta stora område med dess delvis synnerligen gamla och bristfälliga byggnader. Härtill kommer, att såsom förut oförmälts, staden förbundit sig att under en relativt lång tid framåt använda en del av den nuvarande asylens lokaler för allmänt ändamål, nämligen sinnessjukvård. Vidare lärer av skäl länsstyrelsen i Malmöhus län framhållit realiserandet av önskemålet om asylområdets exploaterande överhuvud för allmänt ändamål förutsätta, att priset på området m. m. icke sättes alltför högt, eftersom dess utnyttjande på dylikt sätt måste ställas på lång sikt.

Vad angår övriga vid köpeanbudet knutna direkta villkor, hava desamma icke föranlett någon erinran från vederbörande myndigheters sida, och icke heller jag har någon invändning att framställa mot desamma.

Vidkommande förut oförmälda, av staden i samband med anbudets avgivande angivna förutsättningar, vilka närmast torde hava karaktären av önskemål, har medicinalstyrelsen tillstyrkt att, såsom staden ifrågasatt, i överlåtelsen inbegripes den i kvinnoavdelningen befintliga elektriska armaturen samt, i någon omfattning, därstädes varande sjukvårdsutrustning. Styrelsen har dock i sistnämnda hänseende på anført skäl förordat den begränsningen, att styrelsen skulle lämnas rätt att undantaga de inventarier, som lämpligen borde fortfarande komma den statliga sinnessjukvården till godo. Med hänsyn särskilt till vad medicinalstyrelsen i ämnet anført, anser jag visserligen, att staden bör få övertaga nyssberörda armatur och sjukvårdsutrustning — den

senare dock endast i av medicinalstyrelsen förordad utsträckning och huvudsakligen för av styrelsen angivet ändamål — men enligt mitt förmenande bör överlåtelsen endast få ske mot särskild ersättning efter närmare överenskommelse med medicinalstyrelsen. Nämnda föremål böra alltså — i den mån de icke äro att hänföra till fast egendom — enligt min mening icke utan vidare ingå i fastighetsköpet.

I anslutning till villkoret om skyldighet för staden att under viss tid och med iakttagande av angiven grund för statsbidrag använda den nuvarande kvinnoavdelningen för vård av sinnessjuka till det antal, för vilket avdelningen av medicinalstyrelsen godkännes, har staden gjort det uttalandet, att staden utginge från att detta godkännande skulle omfatta samma antal platser, som för närvarande i denna avdelning inrymmes, eller 76. Medicinalstyrelsen har av närmare angivna skäl förklarat sig för närvarande icke kunnat slutgiltigt fastställa antalet platser i dylikt hänseende, men ansett, att antalet icke torde komma att understiga 70. Då bestämmandet av berörda antal sjukvårdsplatser, i händelse köpeavtal ingås på basis av de av staden föreslagna villkoren, blir en fråga, som skall bedömas ur medicinska synpunkter, och avgörande härutinnan fördenskull också ansetts skola tillkomma medicinalstyrelsen, saknar jag anledning att närmare ingå på detta ämne.

Med hänsyn till vad här anförts finner jag mig böra förorda, att stadens föreliggande köpeanbud för statens del godtages under de av mig här angivna villkoren.

Såsom framgår av det föregående, skall enligt stadens anbud köpeskillingen, 300,000 kronor, erläggas i två terminer under budgetperioden 1928—1929. I enlighet med vad statskontoret tillstyrkt synas de sålunda inflytande medlen böra tillföras riksstatens inkomsttitel »Diverse inkomster». Därest denna uppfattning kommer att godkännas av riksdagen, läser riksdagen icke komma att underlåta att vid fastställandet av beloppet för nämnda inkomsttitel i riksstaten för nästa budgetår taga vederbörlig hänsyn härtill.

I samband härmed tillåter jag mig framhålla, att jag vid behandling senare i dag av fråga om avlåtande av proposition rörande anordnande av en psykiatrisk klinik vid universitetet i Lund ämnar tillstyrka äskande av medel för sådant ändamål för budgetåret 1928—1929 till belopp av 300,000 kronor. De i det föregående omförmälda olika förslagen rörande sättet för dessa medels beredande ämnar jag i berörda sammanhang taga under närmare övervägande.

Bland villkoren i Malmö stads köpeanbud ingår även rätt — avsedd att i blivande köpehandling uttryckligen angivas — för staden att enligt de grunder, som stadgats beträffande statsbidrag för vård enligt förberörda avtal mellan kronan och staden angående stadens övertagande av hela sin sjuksjukvård, erhålla ersättning för den vård av sinnessjuka, vars bedrivande staden enligt köpeanbudet förbundit sig att under den i nyssnämnda avtal angivna övergångstiden av åtta år, vilken började den 1 januari 1928, bedriva i den nuvarande kvinnoavdelningens lokaler. Detta innebär en utvidgning av avtalet dels därutinnan, att ersättning skulle utgå även för tid, då anstalten ännu icke tillhör staden, dels på det sätt att ersättning skulle utgå, även om värden

näppeligen kan anses likvärdig med den å statens hospital i allmänhet lämnade. Ersättningen för vård enligt själva avtalet har, på sätt i det föregående angivits, i årets statsverksproposition föreslagits skola bestridas från ett till uppförande i budgeten från och med perioden 1928—1929 ifrågasatt ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö. Från detta anslag synes mig även nu ifrågavarande ersättning till staden böra utgå. Det nyssberörda anslaget, vilket i riksstatsförslaget för budgetåret 1928—1929 i enlighet med vissa approximativa beräkningar upptagits till 1,300,000 kronor, lärer härtill kunna lämna tillgång. Särskilt medgivande om ersättningens bestridande från nämnda anslag torde emellertid böra inhämtas av riksdagen.

På grund av vad jag här anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att den Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga tomten nr IX i kvarteret nr 16 Rundelen i Malmö må, jämte därå uppförda byggnader, på i huvudsak av mig här förordade villkor försäljas till nämnda stad;

dels ock vid bifall härtill medgiva, att den av mig förordade ersättningen till staden för vård under viss tidsperiod av sinnessjuka inom lokaler, tillhörande Malmö asyls nuvarande kvinnoavdelning, må utgå från det ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, som kan varda av riksdagen uppfört i riksstaten från och med budgetåret 1928—1929.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ake Karlholm.